

Az európai oktatási és képzési rendszerek segítségével a polgárok egész életük során kiváló tanulási tapasztalatokra tehetnek szert. Ennek ellenére minden tizedik diák megfelelő képesítés nélkül távozik az iskolából, és tízből kevesebb mint négy fiatal fejezi be felsőoktatási tanulmányait, továbbá tízből két felnőtt gyenge írás-olvasási és számolási készségekkel rendelkezik.

Ez azt mutatja, hogy még mindig sok feladat vár ránk, hogy biztosítsuk, hogy az oktatási rendszereink felvértezzék az európai polgárokat azokkal a készségekkel, amelyek segítségével megtalálhatják a helyüket a munkaerőpiacon és a társadalomban. A közös kihívásokról, sikeres reformokról és bevált gyakorlatokról szóló információk megosztása a tagállamok között felbecsülhetetlen érték. Az „Oktatás és képzés 2020” munkacsoportok az ilyen típusú szakpolitikai együttműködés koordinálásának fontos eszközei.

Az elmúlt két év során hat munkacsoport cserélt tapasztalatokat az iskolai politika, a felsőoktatás, a szakképzés, a felnőttkori tanulás, a transzverzális készségek és a digitális és nyitott tanulás területén. A munkacsoportokban több mint 400 szakértő működött közre a 28 uniós tagállamból, a tagjelölt országokból és az Európai Gazdasági Térség országaiból, és emellett európai szociális partnerek és különböző érdekcsoportokat képviselő európai szintű egyesületek is részt vettek a munkában.

Nagy örömmel mutatom be Önöknek a hat munkacsoportban zajló munka „kiemelt témáit” – egy online útmutatót, három készségekkel kapcsolatos referenciakeretet és számos szakpolitikai kézikönyvet –, illetve a fontosabb szakpolitikai üzeneteket és a levont tanulságokat.

Mivel ebben a hónapban hat új munkacsoport kezdi meg a munkát, remélem, hogy az európai minőségi oktatási és képzési rendszerek fejlesztéséhez hasznos és gondolatébresztő információkat találnak ebben a kiadványban. Tovább kell dolgoznunk a reformokon, ha fenn kívánjuk tartani a jólétünket és versenyképességünket, és biztosítsuk, hogy minden európai polgár a legtöbbet hozza ki az életéből.

Navracsics Tibor

az oktatásért, a kultúráért, az ifjúságpolitikáért és a sportért felelős biztos

2016. február

Tartalomjegyzék

AZ ISKOLAPOLITIKÁVAL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT.....	3
A FELSŐOKTATÁS KORSZERŰSÍTÉSÉVEL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT	6
A SZAKKÉPZÉSSEL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT.....	9
A FELNŐTTKORI TANULÁSSAL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT.....	14
A TRANSZVERZÁLIS KÉSZSÉGEKKEL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT	20
A DIGITÁLIS ÉS ELEKTRONIKUS TÁVOKTATÁSSAL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT	23

Az ebben a dokumentumban érintett kiemelt témákat a Bizottság a munkacsoport tagjaival együttműködésben állította össze. A dokumentum üzenete nem feltétlenül tükrözi a Bizottság vagy a tagállamok álláspontját, hanem célja a munkacsoportok által végzett informális munka főbb következtetéseinek összegzése.

A munkacsoportok által készített dokumentumokkal kapcsolatos további információk elérhetők itt:

http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups_en.htm.

A tagállamok közigazgatási szerveitől és más érdekelt felektől érkező több mint 400 szakértőt tömörítő „Oktatás és képzés 2020” munkacsoportok az **„Oktatás és képzés 2020” eszköztárának** legfőbb eszközei. A munkacsoportok **kölcsönös tanulással és a bevált gyakorlatok azonosításával** támogatják a tagállamokat az oktatási és képzési rendszerük legfőbb kihívásainak kezelésében és az európai szinten elfogadott közös prioritások megvalósításában. 2014 és 2015 között **hat „Oktatás és képzés 2020” munkacsoport** tevékenykedett.

Az **iskolapolitikával foglalkozó munkacsoport** két fő dokumentumot készített:

1. egy **online iskolai útmutatót** a hozzá tartozó **szakpolitikai üzenetekkel** arról, hogy hogyan hajtsák végre az iskolaszintű megközelítést a befogadó oktatás előmozdítása és az iskolai lemorzsolódás mérséklése érdekében;
2. egy „Életpálya-perspektívák kialakítása a tanárságban” című, a **pedagógusképzés fejlesztésére irányuló oktatáspolitikákhoz kapcsolódó útmutatót**, amely egész Európából hozott példákkal illusztrálja a javasolt oktatáspolitikai intézkedéseket.

A **felsőoktatás korszerűsítésével foglalkozó munkacsoport** az egymástól való tanulási tevékenységekre és a főigazgatósági szintű szakpolitikai egyeztetésekre alapozva, a korszerűsítési ütemterv végrehajtásához való hozzájárulás céljából **kulcsfontosságú üzeneteket** fogalmazott meg a következő konkrét kérdésekben:

1. A felsőoktatás palettájának szerkezetátalakítása
2. Teljesítményhez kötött finanszírozás és teljesítménymegállapodások
3. A regionális tudásháromszög
4. Nemzetköziesítés, mobilitás és újonnan érkezett migránsok
5. A foglalkoztathatóság fejlesztése
6. A felsőfokú képzések elvégzésének ösztönzése

A **szakképzéssel foglalkozó munkacsoport** elsősorban a politikai döntéshozókat, a szociális partnereket és a képzési intézményeket célzó **20 irányadó elvet** dolgozott ki arról, hogy hogyan alakítsák ki a legkedvezőbb feltételeket a **magas színvonalú tanulószereződéses gyakorlati képzések és a munkaalapú tanulás** számára. Ezek az irányadó elvek az alábbi szakpolitikai kihívásokat célozzák meg:

1. A nemzeti kormányok és szociális partnerek bevonása
2. Támogatás a vállalkozások, így különösen a kkv-k részére tanulószereződéses gyakorlati képzések felajánlásával
3. A tanulószereződéses gyakorlati képzések vonzerejének növelése és továbbfejlesztett pályaaorientáció
4. Minőségbiztosítás a munkaalapú tanulásban

A **felnőttkori tanúlással foglalkozó munkacsoport** az egymástól való tanulási tevékenységekre és két tanulmányra alapozva a következő célokkal fogalmazta meg kulcsfontosságú üzeneteit és szakpolitikai ajánlásait:

1. A felnőttek alapkészségeinek fejlesztése
2. A felnőttek ikt-készségeinek fejlesztése és nyitott oktatási segédanyagok felhasználása
3. A szakpolitikák hatékonyságának, eredményességének és koherenciájának megerősítése

A **transzverzális készségekkel foglalkozó munkacsoport** hozzájárult a **nyelvi és digitális kompetenciák közös európai referenciakeretének** elindításához és a **vállalkozói ismeretek oktatására irányuló hasonló keret** kialakításához.

A **digitális és elektronikus távoktatással foglalkozó munkacsoport** az alábbiakhoz járult hozzá:

1. a „Digitális készségekkel rendelkező oktatási intézmény” című **referenciakeret** kialakítása,

amelynek segítségével az oktatási intézmények a digitális és elektronikus távoktatás teljes potenciálját ki tudják aknázni;

2. **kulcsfontosságú üzenetek** megfogalmazása a nyitott oktatás alábbi elemeiről: nyitott oktatási segédanyagok minőségbiztosítása, összeállítása és használata.

További információ az elkészített dokumentumokról az alábbiakban olvasható. A dokumentum elsősorban a politikai döntéshozók számára készült.

AZ ISKOLAPOLITIKÁVAL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT

A munkacsoport célja az volt, hogy segítse a tagállamokat az iskolai oktatás fejlesztésében azzal, hogy az egymástól való tanuláson és a bevált gyakorlatok megosztásán keresztül előmozdítja a szakpolitika alakulását. E felhatalmazás alapján a munkacsoport két létfontosságú kihívásra összpontosított: az iskolai lemorzsolódás kezelésére és a pedagógusképzés javítására.

A munkacsoport által készített főbb dokumentumok a következők:

- Egy online „Európai eszköztár iskolák számára”a hozzá tartozó **szakpolitikai üzenetekkel** arról, hogy hogyan hajtsák végre az iskolaszintű megközelítést a befogadó oktatás előmozdítása és az iskolai lemorzsolódás mérséklése érdekében
- „**Útmutató a pedagógusképzés fejlesztésére irányuló oktatáspolitikákhoz**”, amely feltárja azokat módszereket, amelyekkel az országok növelhetik az igen nagy kihívást jelentő tanári feladatra való felkészítés relevanciáját és minőségét. Az útmutatóban a javasolt oktatáspolitikai intézkedésekre egész Európából számos példát találunk.

Iskolai lemorzsolódás

Európában a korai iskolaelhagyók arányának csökkenésére, ugyanakkor az európai országok, régiók és tanulócsoportok közötti szembeötlő különbségekre figyelemmel a munkacsoport megvizsgálta, hogy a helyi és iskolai együttműködésen alapuló megközelítések hogyan tudnának a legjobban reagálni a korai iskolaelhagyás komplex és többdimenziós természetére, és hogyan biztosítsák az oktatási sikereket minden gyermek és fiatal számára. Elismerve azt, hogy a tanulók több különböző és szorosan összefonódó okból hagyják ott az iskolát egy hosszú, az oktatástól való egyre nagyobb mértékű távolodási folyamat eredményeként, mely gyakran rossz tanulmányi eredményekkel is összefügg, a munkacsoport arra a következtetésre jutott, hogy az iskola csak egy olyan intézmény, amely a korai iskolaelhagyást kezelheti, elszigetelten azonban nem működhet, mivel iskolán kívüli tényezők is befolyásolják a tanulók iskola iránti elkötelezettségét és sikerét.

A korai iskolaelhagyással foglalkozó tematikus munkacsoport (2011–2013) eredményeire alapozva a munkacsoport arra az álláspontra helyezkedett, hogy a korai iskolaelhagyás csökkentését célzó **átfogó iskolai megközelítésre** van szükség, amelyben **a teljes iskolai közösség részt vesz a kohéziós, kollektív és együttműködő tevékenységekben, szoros együttműködésben egy sor külső érdekelt féllel**. A munkacsoport azonosította az ilyen megközelítés hatékony végrehajtásához szükséges szakpolitikai feltételeket és intézkedéseket, illetve számos tagállamból gyűjtött össze iskolai szintű bevált gyakorlatokat. A bevált gyakorlatokra példák, továbbá más segédanyagok az új „Európai eszköztár iskolák számára”¹ elnevezésű egyedi online platformon állnak a politikai döntéshozók és szakemberek rendelkezésére, és az európai iskolai szakemberek számára az együttműködések folytatása céljából továbbra is nyitva áll. A befogadó oktatást és az átfogó iskolai megközelítést előmozdító eszköztár a témák széles skáláját lefedi, és tartalma állandóan frissül és bővül.

A munkacsoport kulcsfontosságú **szakpolitikai üzenetei** egyebek mellett az alábbiak:

- A korai iskolaelhagyás megelőzésének leghatékonyabb módja a **jó minőségű és befogadó oktatásba** való bejutás és az abban való részvétel egyenlő esélyének biztosítása minden gyermek és fiatal számára, valamint a vonzó és releváns tanterv és az elkötelezett és motiválni képes pedagógusok.

¹ Elérhető a School Education Gateway oldalon: <http://www.schooleducationgateway.eu/hu/pub/index.htm>.

- **Az oktatás középpontjába a tanulókat és igényeik sokféleségét** kell helyezni – az iskolának az összes diákkal szemben magas elvárásokat kell támasztania képességeik minél teljesebb mértékű kiaknázása érdekében.
- **Hatékony vezetés és irányítás** szükséges a csapatmunka és az együttműködés gyakorlatának előmozdításához az iskolai közösségen belül, továbbá az oktatási sikerek biztosítása, illetve a korai iskolaelhagyás megelőzése érdekében az iskolai szereplőket és az egyéb érdekelt feleket is egy platformra kell hozni.
- Forrásokat kell biztosítani az **iskolavezetők, tanárok és egyéb iskolai dolgozók folyamatos szakmai továbbképzéséhez**, mely a korai iskolaelhagyási folyamat ismertetésére, illetve azokra a kompetenciákra és készségekre fókuszál, melyek segítségével leküzdhető az oktatási hátrány, illetve a tanulók eltávolodása az iskolától.
- **Az iskolafejlesztési folyamatoknak** foglalkozni kell olyan célkitűzésekkel is, amelyek a korai iskolaelhagyás mögött meghúzódó tényezőkre összpontosítanak, és bevonják a teljes iskolai közösséget, az érdekelt feleket, több szakterületet átfogó szakmai csoportokat, a helyi külső szolgáltatókat, a szülőket és a családokat.
- Az oktatás **a szülők és az iskola közös felelőssége**, melyet a két fél közötti kölcsönös bizalomra épülő kapcsolatra és együttműködésre kell alapozni.

Pedagógusképzés

A munkacsoport a pedagógusképzést az oktatáspolitikai alapvető területének nevezte, ahol támogatni kell az új munkakultúra és tanári gyakorlatok felé történő gyors elmozdulást, illetve megfelelő alapokkal biztosítani kell, hogy a tanárok alkalmazkodni tudjanak a változó kontextusokhoz és körülményekhez, és vonzóbbá kell tenni a tanári pályát.

A munkacsoport által elért eredményeket az **„Életpálya-perspektívák kialakítása a tanárságban. Útmutató a pedagógusképzés fejlesztésére irányuló oktatáspolitikákhoz”** című dokumentum összegzi, amelyben a munkacsoport megállapítja, hogy a pedagógusképzés minőségének és relevanciájának miatt kellene a politikai döntéshozók egyik központi törekvésének lennie, és lehetséges szakpolitikai megoldásokat is kínál egyben.

Az útmutató három fő szakpolitikai kihívásra összpontosít a pedagógusképzéssel kapcsolatban.

Először, az útmutató szerint a változás lehetővé tétele átfogó szakpolitikákat igényel, amelyek zökkenőmentesen **kapcsolják össze a tanári szakképzés különböző szakaszait az életpálya-perspektíva elsajátításával**. Olyan oktatáspolitikákra hoz példát, amelyek a **tanári szakmát egységes folyamatnak** tekintik, és figyelemmel vannak arra, hogy összekapcsolják a különböző egymáshoz kapcsolódó perspektívákat, ideértve a tanárok oktatási igényeinek kezelését, a tanárok támogatási rendszereit, az életpályákat, a kompetenciaszintek szervezését és az iskolai kultúra hatását. Ebben a kontextusban a pedagógusképzést egy hosszabb, dinamikus folyamat első részének, nem pedig önálló és teljes szakasznak kell tekinteni.

Másodszor, a tanároktól egyre inkább elvárják, hogy működjenek együtt a tanári gyakorlat színvonalának és a saját képzésüknek a javítása érdekében. A munkacsoport megállapította, hogy az **együttműködő tanulás** sikeres **népszerűsítése** a tanárok körében nemcsak a tanítási és a munkahelyi környezetben követel meg változásokat, hanem a hozzáállásban, valamint az új munkakultúrák kialakításában is, amelyben a pedagógusképzésnek kulcsfontosságú szerepe van. Az országokra vonatkozó megosztott adatok megoldásokat foglalnak magukban az együttműködés ösztönzésére és támogatására, úgymint akciókutatás, hálózatépítés és a képzés együttműködő vezetés keretében.

Harmadszor, az útmutató azt állítja, hogy az egyre összetettebb oktatási rendszerekben a **pedagógusképzés irányítása** erősebb, ha együttműködő megközelítésen alapul, amelyben a kormányok szorosan bevonják a pedagógusképző intézményeket és más érdekelt feleket. Az országokra vonatkozó adatok az **együttműködő irányítás** különböző formáit (ideértve az új struktúrákat, a fórumokat, a finanszírozási mechanizmusokat és kereteket) emelik ki, amelyek párbeszédre és részvételen alapulnak, és lehetővé teszik az érdekelt felek számára, hogy a jól felkészült tanári karért a felelősség egy részét megosszák.

Az útmutató minden egyes témánál áttekinti az alapkoncepciókról szóló tárgyalásokat és az Európában a **közelmúltban végrehajtott oktatáspolitikai döntéseket**, illetve bemutatja a **változást előmozdító legutóbbi intézkedéseket**, majd **politikai intézkedésekre tesz javaslatot**.

A FELSŐOKTATÁS KORSZERŰSÍTÉSÉVEL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT

Az alábbi kulcsfontosságú üzenetek – a tagállami hatóságok és a felsőoktatási intézmények tagjai közötti információcsera alapján – az országközpontú műhelyfoglalkozások eredményeként jöttek létre, és helyességüket adatok támasztják alá.²

A felsőoktatás palettájának szerkezetátalakítása

A tagállamok igyekeznek a felsőoktatási rendszerük jobb minőségét, hatékonyságát és nagyobb alkalmazkodóképesség népszerűsíteni. Szerkezeti szinten az egyik oktatáspolitikai reakció az intézmények közötti függőleges vagy vízszintes diverzifikáció és specializáció és/vagy az egyesüléssel és szövetségeken alapuló konszolidáció előmozdításával formálja át a felsőoktatási intézmények palettáját. **A minőség, a hatékonyság és az alkalmazkodóképesség célkitűzéseit egyensúlyban tartó felsőoktatási paletta létrehozásához a kormányoknak a fontos érdekelt felekkel együtt kell meghatározniuk a reform célját és a felsőoktatás átfogó irányvonalait.** Elemezniük kell a felsőoktatási rendszer fejlesztésének lehetőségeit és a tervezett változások és az elvárt hatások és eredmények közötti ok-okozati összefüggéseket. A tervezett változások szükségességéről és tartalmáról egyeztetéseket kell tartani, hogy minden érintett félben tudatosodjon a javasolt reform és a teljesítmény célirányos javítása közötti kapcsolat. **A rendszer szerkezetátalakítását megkönnyítő és a becsült költségeket értékelő jogi keretrendszert** kell létrehozni. Végezetül **ösztönzőket kell kínálni a felsőoktatási intézményeknek, és nyomon kell követni és értékelni kell a reform eredményeit.** A reformokat a felsőoktatási intézményeknek kínált ösztönzőknek és megfelelő nyomonkövetési és értékelési intézkedéseknek kell kísérniük.

Teljesítményhez kötött finanszírozás és teljesítménymegállapodások

A hatóságok jogszerűen törekedhetnek annak biztosítására, hogy a felsőoktatásba történő állami beruházás előmozdítsa a felsőoktatási intézmények társadalomhoz és gazdasághoz való hozzájárulását. Bár az átlátható képlet szerinti finanszírozás szolgáltatja az intézményfinanszírozás elosztásának alapját, a kormányok egyre többször alkalmaznak teljesítménymegállapodásokat, hogy megerősítsék az intézmények stratégiai tervezését és eredményközpontúságát. **A teljesítménymegállapodások rugalmas eszközök, amelyek kiegészíthetik a képlet szerinti finanszírozást, mert az intézmények szerint differenciált célkitűzéseket tartalmazó, mennyiségi és minőségi célokat is megfogalmaznak.** A mennyiségi célok és a hozzájuk tartozó mutatók óvatos megválasztása biztosítja, hogy a mechanizmus és az ok-okozati kapcsolat, amelynek segítségével az intézmény eléri ezeket a célokat, egyértelmű és az adatgyűjtés megvalósítható. **A teljesítményalapú rendszereknek viszonylag egyszerűnek kell lenniük,** mert egy konkrét mutató befolyásoló hatása a hozzá kapcsolódó finanszírozás százalékos arányától függ. A teljesítménymegállapodásokhoz kapcsolódó finanszírozás ideális esetben a **meglévő támogatást egészíti ki.** Ha a célok megvalósulásának elmaradása pénzügyi következményekhez vezet, a finanszírozás összege **nem veszélyeztetheti az intézmények pénzügyi stabilitását.**

² http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups_en.htm.

A regionális tudásháromszög

A felsőoktatási intézmények az alábbiak szerint járulhat hozzá a régió fejlesztéséhez és növekedéséhez: a) innováció előmozdítása kutatások által; b) vállalkezési és üzletfejlesztés előmozdítása; c) a humán tőke és készségek fejlesztéséhez való hozzájárulás; és d) a környezeti és társadalmi feltételek javítása helyreállítással és a kultúra fejlesztésével. Ahhoz, hogy erős regionális tudásháromszöget hozzanak létre, a **felsőoktatási intézményeknek, az ágazati szereplőknek és a helyi és regionális hatóságoknak meg kell határozniuk az együttműködő munkát és intézkedéseket vezérlő közös prioritásokat**, amelyek tekintettel vannak az őket körülvevő régió szükségleteire és potenciáljára. Fontos, hogy a felsőoktatási intézmények oktatási kínálatát és a K+F+I stratégiát összehangolják a régió igényeivel, valamint **megerősítsék az együttműködést és a tudáscserét a felsőoktatás és a szélesebb értelemben vett gazdaság és társadalom között**. A felsőoktatási intézmények potenciáljának regionális fejlesztésben való kiaknázásához a kormányoknak **biztosítaniuk kell a finanszírozás, bérszámfejtés és ingatlankezelés feletti intézményi autonómiát**, össze kell hangolniuk a pénzügyi ösztönzőket a célokkal, és az eredmények nyomán követésével és értékelésével elő kell mozdítaniuk a nyilvános elszámoltathatóságot.

Nemzetköziesítés, mobilitás és újonnan érkezett migránsok

Átfogó felsőoktatási nemzetköziesítési stratégiára van szükség annak biztosításához, hogy Európa továbbra is a legvonzóbb úti cél maradjon a külföldi diákok számára, és ebből a mobilitásban részt nem vevő diákok is előnyhöz jussanak. A felsőoktatási intézmények kulcsfontosságú szerepet játszhatnak **az újonnan érkezett migránsok integrációjában** is, akik általában aktív munkaképes korúak, és a bevándorlók fele 25 év alatti. A korai integrációjuk megkönnyíthető: i. a korábban végzett tanulmányok elismerésének gyors rendszerével, illetve a személyre szabott továbbképzési és áthidaló tanfolyamokkal; ii. intenzív nyelvi és kulturális képzésekkel; iii. tájékoztatással, tanácsadással és iránymutatással; és iv. a felsőoktatáshoz való hozzáférésnek a tartózkodás jogállásától függő korlátozások eltávolításával történő kiterjesztésével.

A foglalkoztathatóság fejlesztése

Bár a felsőfokú végzettséggel rendelkezők általánosságban jobban boldogulnak a munkaerőpiacon, mint a kevésbé szakképzett társaik, **a felsőoktatási rendszereknek biztosítaniuk kell, hogy a hallgatók olyan oktatásban részesülnek, amely felkészíti őket az állandóan változó jövőre**. A kormányok ezt megkönnyíthetik: a) azzal, hogy azonosítják, hogy milyen tudásra és készségekre lesz kereslet a jövőben; b) pályaaorientáció nyújtásával; c) releváns felsőoktatási kínálat kialakításával; és d) kapcsolatok létesítésével a felsőoktatás és a munka világa között. A készségek keresletének előrejelzésének teljes körű kiaknázása érdekében érdemes prioritásként kezelni a **széleskörű készségekre és kompetenciákra vonatkozó előrejelzéseket**.

A felsőoktatási program kialakítását és a pályaaorientációt az összesített és anonimizált nemzeti pályakövetési adatok nyilvánossá tételével lehetne javítani. A releváns felsőoktatási kurzuskínálat kialakítása megköveteli a **tanárközpontú osztálytermi gyakorlattól való elmozdulást** a hallgatóközpontú modellek és a **gyakorlati, problémaorientált oktatási megközelítések felé**. A kormányok ezt a váltást az aktív tanulás, az új tanulási és oktatási módszerek, valamint az olyan programok támogatásával ösztönözhetik, mint a rövid ciklusú képzési programok, a multidiszciplináris és a szakmai alapképzések, illetve a szakmaorientált felsőoktatás. **A munkaalapú tanulás és a transzverzális készségek felsőoktatásba való beépítése** az egyike a felsőfokú képzések elvégzését ösztönöző kulcsfontosságú intézkedéseknek, köszönhetően a hallgatókra gyakorolt pozitív hatásának a motiváció, a képzés elvégzése és a foglalkoztathatóság terén. A munkacsoport egyetértett abban,

hogy a politikai döntéshozatalnak egyensúlyt kell teremtenie annak fontossága között, hogy a felsőoktatási intézmények a munkaerőpiaci igényekhez alkalmazkodjanak, és annak szükségessége között, hogy hosszú távon és a társadalom érdekében teljes körű oktatásban részesítsék a hallgatókat.

A felsőfokú képzések elvégzésének ösztönzése

A felsőfokú képzések elvégzésének és a tanulási sikereknek az ösztönzése szorosan összefügg a felsőoktatáshoz való hozzáféréssel és annak minőségével. **A hozzáféréssel és a tanulási sikerrel kapcsolatos egyértelmű célok és prioritások meghatározása** és az egymást kölcsönösen erősítő célok hatékonyabb szakpolitikai kombinációt eredményeznek. A tényeken alapuló szakpolitikák miatt **a hallgatói státusz teljes életciklusa alapján kell mérni a tanulási sikert**. A nemzeti és intézményi hallgatói pályakövető rendszerek és hallgatói kérdőívek rendszerének kombinációja hatékony tájékoztatást nyújthat a politikai döntéshozók számára. **Az eredményeket átláthatóan kell közzétenni és népszerűsíteni, azaz könnyen hozzáférhetővé kell tenni minden érintett érdekelt fél számára.**

A kormányoknak népszerűsíteniük kell **az átfogó és átlátható tudás- és készségfejlesztő rendszereket, amelyek az óvodától a felsőoktatásig és az egész életen át tartó tanulásig terjednek**. A felsőfokú képzések elvégzéséhez fűződő kihívások a középfokú oktatásban felmerült hasonló kihívásokkal állhatnak összefüggésben. A helyi iskolák aktív közreműködésével a felsőoktatási intézmények erősíthetik a potenciális hallgatók törekvéseit és tanulmányi teljesítményét. A kormányok **versenyképes finanszírozási ösztönzőket alkalmazhatnak a speciális csoportok felsőoktatásba való átmenetének segítésére és a nem hagyományos tanulók igényeinek kezelésére**. Az oktatási zsákutcák eltávolítása, a különböző szintek és szereplők közötti kapcsolatok ösztönzése és a korábbi tanulmányok elismerésének javítása mind **segítenek a rendszeren keresztül és azon belül történő mobilitást ösztönző, működő tanulási utak kialakításában**.

A SZAKKÉPZÉSEL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT

A szakképzéssel foglalkozó munkacsoport **20 irányadó elvet** dolgozott ki arról, hogy hogyan alakítsák ki és tartsák fenn a magas színvonalú tanulószereződéses gyakorlati képzéseket és a munkaalapú tanulást. Ezek az irányadó elvek a tanulószereződéses gyakorlati képzések kínálatával négy fontos kihívást kezelnek, melyek a következők: a nemzeti kormányok és szociális partnerek bevonása, támogatás a vállalkozások, így különösen a kkv-k részére tanulószereződéses gyakorlati képzések felajánlásával, a tanulószereződéses gyakorlati képzések vonzerejének növelése és továbbfejlesztett pályorientáció, valamint minőségbiztosítás a munkaalapú tanulásban. Az irányadó elveket a részt vevő országok valós életből vett példáival illusztrálják, melyek bemutatják, hogy a tanulószereződéses gyakorlati képzések és a munkaalapú tanulás egyes elemei hogyan helyezhetők el a rendszerben.

Az uniós tagállamok, az EFTA-országok, a tagjelölt országok, valamint az uniós szociális partnerek és szakképzést nyújtó szervezetek, a Cedefop, továbbá az Európai Képzési Alapítvány (ETF) képviselői vettek részt a munkacsoportban, amely a Bizottság elnökletével működött.

A nemzeti kormányok és szociális partnerek bevonása

A kormányoknak **egyértelmű és következetes jogi keretet kell biztosítaniuk, amely alapján a tanulószereződéses gyakorlati képzések partnerei hatékonyan, kölcsönös jogaik és kötelezettségeik biztonságban tudása mellett járhatnak el (1)**. A „tanulószereződéses gyakorlati képzés partnerei” alatt a gyakornokot, a gyakorlati képzést végző vállalkozást és a szakképzési iskolát vagy képzési központot kell érteni. A jogi keretnek a gyakornokot hallgatóként kell elismernie, és biztosítania kell a magas színvonalú képzéshez való jogát, amely erős és máshol is alkalmazható készségeket ad át.

A tanulószereződéses gyakorlati képzések az oktatás és képzés minden más formájánál gyakrabban esnek eltérő jogi szabályozás alá (oktatásügy, munkaügy stb.). Ezért a nemzeti kormányzásban különös figyelmet kell fordítani a következetességre. A jogalkotásnak ahhoz, hogy hatékony legyen, biztosítania kell a főbb partnerek jogait és kötelezettségeit (szakképzést nyújtók, munkáltatók, tanulók és szociális partnerek), miközben a kellő mértékig bevonja a munkáltatók és a munkavállalók képviselőit a tanulószereződéses gyakorlati képzés tartalmáról, értékeléséről és igazolásáról szóló egyeztetésekbe. Ezért a kormányoknak nem a tanulószereződéses gyakorlati képzések legapróbb részleteiben történő irányítását kellene megkísérelniük, hanem megfelelő jogi keretet kell kialakítaniuk.

A nemzeti kormányoknak **támogatnia kell a strukturált, folyamatos párbeszédet a tanulószereződéses gyakorlati képzés minden partnere között, így például átlátható koordinációs és döntéshozatali folyamatot kell kialakítania (2)**.

Emellett figyelmet kell fordítani **a szociális partnerek szerepének erősítésére a kapacitásépítés, a felelősség átadása és a végrehajtási felelősség átruházása segítségével (3)**. A szociális partnerek elköteleződése a sikeres tanulószereződéses gyakorlati képzési rendszer fontos elemét képezi. Például a szociális partnerek biztosíthatják, hogy a tanulószereződéses gyakorlati képzési programok jól teljesítsenek, és rendszeresen felülvizsgálják őket a munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés érdekében.

Ezen túlmenően a magas színvonalú tanulószereződéses gyakorlati képzések megkövetelik **a szakképzési iskolák vagy képzési központok és a vállalkozások közötti rendszeres együttműködés erősítését (4)**. Különösen a korlátozott adminisztratív erőforrásokkal rendelkező kkv-k szerezhetnek előnyt a helyi üzleti-oktatási partnerségek által nyújtott folyamatos együttműködésből és támogatásból.

A tanulószertődeses gyakorlati képzéseknek a gyakornokok és a gyakorlati képzést végző vállalkozások számára is előnyösnek kell lenniük. Számos gyakorlati képzést végző vállalkozás hűz hasznot a tanulószertődeses gyakorlati képzési programokból, mert így elegendő szakképzett utánpótlást tud biztosítani a vállalkozás egyedi igényeinek kielégítésére. Ezen túlmenően a tanulószertődeses gyakorlati képzések növelhetik a többi alkalmazott érdeklődését is a képzések iránt, ami a gyakorlati képzést végző vállalkozásban és az adott ágazatban is előmozdítja a „képzési kultúra” létrejöttét. Ezért fontos az, hogy a kormányzás **biztosítsa az erőforrások és előnyök kiegyensúlyozott elosztását a vállalkozások, a szolgáltatók és a gyakornokok előnyére egyaránt (5).**

Támogatás a vállalkozások, így különösen a kkv-k részére tanulószertődeses gyakorlati képzések felajánlásával

Az egyértelmű és következetes jogi keret megléte fontos előfeltétel, de nem biztos, hogy elegendő ahhoz, hogy a vállalkozásokat tanulószertődeses gyakornokok felvételére ösztönözze. Számos vállalkozás – különösen a kkv-k – még mindig tehernek tekintik a gyakornokok felvételét a gyakornokokat betanító trénerok kinevezésével, a szakképzési iskolákkal való együttműködéssel stb. járó adminisztratív költségek miatt. Ezért **a tanulószertődeses gyakorlati képzések vonzerejét növelő és azokat a kkv-k számára elérhetővé tevő támogatási intézkedések (6)** válhatnak szükségessé, melyek a vállalkozásokat tanulószertődeses gyakornokok felvételére ösztönzi.

A fiatalok foglalkoztathatóságának biztosítása érdekében a tanulószertődeses gyakorlati képzések tartalmát és megszervezését folyamatosan a munkaerőpiaci igényekhez kell igazítani, tiszteletben tartva az érintett gyakorlati képzést végző vállalkozás készségigényeit. Ehhez **meg kell találni a megfelelő egyensúlyt a gyakorlati képzést végző vállalkozások egyedi készségigényei és a gyakornokok foglalkoztathatósága között (7).**

Külön **figyelmet kell fordítani a gyakornokokkal kapcsolatos tapasztalattal még nem rendelkező vállalkozásokra (8)**, amelyek pénzügyi és nem pénzügyi támogatási intézkedésekre szorulhatnak.

A tanulószertődeses gyakorlati képzéseket magukban foglaló szakképzések szintén fontos szerepet játszhatnak a hátrányos helyzetű fiatalok társadalmi befogadásában, akik gyakran nem állnak alkalmazásban és nem vesznek részt oktatásban vagy képzésben. Ez ugyanakkor többletköltségekkel járhat az ilyen tanulószertődeses gyakorlati képzési helyeket kínáló vállalkozások számára. Ebből következően fontos lenne **támogatni azokat a vállalkozásokat, amelyek tanulószertődeses gyakorlati képzéseket nyújtanak a hátrányos helyzetű gyakornokoknak (9).**

Emellett fontos lenne **ösztönözni és segíteni a vállalkozásokat abban, hogy szakképzett tréneroket és oktatókat alkalmazzanak a gyakornokok betanításához (10).**

A tanulószertődeses gyakorlati képzések vonzerejének növelése és továbbfejlesztett pályorientáció

A tanulószertődeses gyakorlati képzések népszerűsítés nemcsak a vállalkozások ösztönzésétől, hanem attól is függ, hogy a potenciális fiatal gyakornokok és szüleik vonzónak találják-e a tanulószertődeses gyakorlati képzéseket kínáló szakképzést más oktatási útvonalakhoz képest. Fontos gondoskodni arról, hogy a szakképzést ne „zsákutcának” tekintsék, ahonnan nehéz más oktatási útvonalra vagy életpályára áttérni. Ezért **népszerűsíteni kell a szakképzés és más oktatási útvonalak és életpályák közötti átjárhatóságot (11).** Az átjárhatóság például ösztönözhető a szakképzést elvégzett hallgatók számára a felsőoktatáshoz való formális hozzáférés nyújtásával vagy

áthidaló programok indításával és/vagy a transzverzális készségeknek a szakképzés minden szintjébe történő beépítésével.

A tanulószereződéses gyakorlati képzéseket magukban foglaló szakképzésekről jelenleg nincs egységes álláspont, hogy az általános oktatásba vagy a felsőoktatásba tartozik-e, és ezeket számos országban másodszintű oktatásnak és képzésnek tekintik. Emiatt **a kiválóság népszerűsítésével javítani kell a szakképzés és a tanulószereződéses gyakorlati képzések imázsát (12)**. A kiválóság népszerűsítése azt jelenti, hogy a tanulószereződéses gyakorlati képzéseket magukban foglaló szakképzésben részt vevő valamennyi érdekelt félnek (gyakornokok, iskolák, tanárok, gyakorlati képzést végző vállalkozások és szociális partnerek) törekednie kell a szakmájuk által közvetített szakmai büszkeség erősítésére azzal, hogy a lehető legtöbbet megteszik a magas színvonalú készségek megszerzéséért és ezeknek a nagyközönség számára jól látható kommunikálásáért.

A pályaorientáció – amely segíti a fiatalokat a megalapozott döntések meghozatalában (13) – fontos tényező a fiatalok iskolából a munka világába való átmenetének megkönnyítésében. A pályaorientáció egy állandó folyamat, amely igen korai szakaszban, már az általános iskolában elkezdődhet és elkísérheti a fiatalokat, ahogy egyre érettebbé válnak és meghozzák döntéseiket az oktatási útvonalukról és az életpályájukról. Annak biztosítása érdekében, hogy a pályaorientáció elérhető legyen a fiatalok számára, jó megoldást nyújtana egy többszorosított megközelítés alkalmazása, amely a személyes pályaorientációt más tanácsadási csatornákkal (internet, forrádróltszolgálatok stb.) ötvözi.

Az, hogy a fiatalok a tanulást vonzóknak találják-e és befejezik-e a tanulmányaikat, a szakképzési tanáraikkal és oktatóikkal való kapcsolaton és a saját kompetenciáikon is múlik. **A tanulószereződéses gyakorlati képzések vonzerejének a szakképzési tanári munka minőségének javításával történő növelése (14)** érdekében folyamatosan frissíteni kellene a szakképzési tanárok és oktatók szakképzési és pedagógiai készségeit. Emellett az iskolák és a vállalkozások közötti együttműködés fontos szerepet játszik a tanulószereződéses gyakorlati képzések magas színvonalának biztosításában és a tanárok jelenlegi munkahelyi gyakorlatokra vonatkozó ismeretének és az oktatók pedagógiai és didaktikai ismeretének bővítésében.

A tanulószereződéses gyakorlati képzéseket magukban foglaló szakképzések vonzerejének növelése érdekében a fiatalok és szüleik hozzáállását is meg kell változtatni, akiknek lehet, hogy idejétmúlt elképzeléseik vannak a szakképzésről. A hozzáállás megváltoztatásához **a szakképzések és a tanulószereződéses gyakorlati képzések vonzerejét figyelemfelhívó tevékenységek széles skálájával kell növelni (15)**. A figyelemfelhívó tevékenységek, úgymint a munkavégzésbe való belekóstolás és a szakmai látogatások, segíthetik a fiatalokat a megalapozott oktatási és karrierválasztási döntések meghozatalában. Ezek a tevékenységek emellett felvehetik a küzdelmet a szakképzéssel és a tanulószereződéses gyakorlati képzéssel kapcsolatos fennálló sztereotípiák és előítéletek ellen. A figyelemfelhívó tevékenységeket a hatékonyság érdekében nemzeti és ágazati szinten is folytatni kell, és ezekbe be kell vonni a szociális partnereket is.

Minőségbiztosítás a munkaalapú tanulásban

A szakképzés minőségbiztosítása már több mint egy évtizede az európai együttműködés középpontjában is. Nemrég viszont a munkaalapú tanulás minősége is előtérbe került. A munkaalapú tanuláshoz **a rendszer, a szolgáltató és a vállalkozás szintjén is szükséges a tanulószereződéses gyakorlati képzések minőségbiztosításának egyértelmű kerete, amellyel szisztematikus visszajelzés adható (16)**. A tanulószereződéses gyakorlati képzések minőségbiztosításának feltételeit minden szinten el kell fogadni (szakpolitikai döntéshozók, iparág, szakképzési szolgáltatók), és egyértelműen meg kell határozni az egyes partnerek szerepét és felelősségi körét, valamint az együttműködés mechanizmusát. A jogi és formális megállapodások megléte önmagában nem garantálhatja a munkaalapú tanulás minőségét.

Az egyik legfontosabb kérdés az, hogy a rendszereknek és az intézményeknek tudniuk kell alkalmazkodni a változásokhoz. A kormányzásnak olyan mechanizmusokat kell létrehoznia, amelyek **biztosítják, hogy a szakképzési programok tartalma kellően válaszol a vállalkozások és a társadalom változó készségigényeire (17)**. Ez szisztematikus, tényekkel alátámasztott szakképzési politikai megközelítést igényelhet, amelyben rendszeresen vizsgálják a készségigények változását és a szakképzési reformokat és kísérleti projekteket.

A minőséghez **a tanulószereződéses gyakorlati képzések partnerei közötti rendszeres együttműködés által megerősített kölcsönös bizalom és tisztelet is szükséges (18)**. Az együttműködés helyi szinten például a belső oktatók, tanárok és a szakmai közösség képviselői által végzett közötti gyakornoki záróvizsgákat is magában foglalhat, amivel biztosítani lehet a koherenciát az iskolai és a vállalkozási oktatás között. Nemzeti szinten ez az érintett hatóságok közötti párbeszédet jelentheti.

A tanulási eredmények tisztességes, érvényes és hiteles értékelésének biztosítása (19) a munkaalapú tanulás minőségbiztosításának fontos elemét képezi. Mivel az oktatások valószínűleg eltérő tanulási környezetben zajlanak, a tanulási eredményeknek az értékelés közös hivatkozási pontjaként kell szolgálniuk. Ezen túlmenően az értékelést üzleti vagy üzletihez hasonló környezetben kell elvégezni, hogy minél élethűbb legyen. Az értékelés minőségbiztosításában az értékelők végzettsége és szakképzettsége is fontos szempont.

A vállalkozáson belüli képzések minőségének biztosítása érdekében **támogatni kell a belső oktatók folyamatos szakmai továbbképzését és javítani kell a munkakörülményeiket (20)**. Ösztönözni kell az oktatók végzettségének és szakképzettségének országos elismerését. Ugyanakkor kerülni kell a belső oktatók túlzott szabályozását, mivel ez elrettentheti a szakképzett dolgozókat attól, hogy belső oktatókká váljanak.

A magas színvonalú tanulószertődéses gyakorlati képzések és munkaalapú tanulás 20 irányadó elve

A nemzeti kormányok és szociális partnerek bevonása

- 1. elv: Egyértelmű és következetes jogi keret kialakítása, amely alapján a tanulószertődéses gyakorlati képzések partnerei eljárhatnak, és amely garantálja a kölcsönös jogokat és kötelezettségeket
- 2. elv: Strukturált, folyamatos párbeszéd a tanulószertődéses gyakorlati képzés minden partnere között, ideértve az átlátható koordinációs és döntéshozatali folyamatot
- 3. elv: A szociális partnerek szerepének erősítése a kapacitásépítés, a felelősség átadása és a végrehajtási felelősség átruházása segítségével
- 4. elv: A szakképzési iskolák vagy képzési központok és a vállalkozások közötti rendszeres együttműködés
- 5. elv: A költségek és hasznok elosztása a vállalkozások, a szolgáltatók és a gyakoronokok előnyére egyaránt

Támogatás a vállalkozások, így különösen a kkv-k részére tanulószertődéses gyakorlati képzések felajánlásával

- 6. elv: A tanulószertődéses gyakorlati képzések vonzerejét növelő és azokat a kkv-k számára elérhetővé tevő támogatási intézkedések
- 7. elv: A megfelelő egyensúly megtalálása a gyakorlati képzést végző vállalkozások egyedi készségigényei és a gyakoronokok foglalkoztathatóságának általános fejlesztési igénye között
- 8. elv: Összpontosítás a gyakoronkokkal kapcsolatos tapasztalattal még nem rendelkező vállalkozásokra
- 9. elv: A hátrányos helyzetű gyakoronkoknak tanulószertődéses gyakorlati képzést nyújtó vállalkozások támogatása
- 10. elv: A vállalkozások ösztönzése és támogatása abban, hogy szakképzett trénereket és oktatókat alkalmazzanak

A tanulószertődéses gyakorlati képzések vonzerejének növelése és továbbfejlesztett pályaeorientáció

- 11. elv: A szakképzés és más oktatási útvonalak és életpályák közötti átjárhatóság népszerűsítése
- 12. elv: A szakképzés és a tanulószertődéses gyakorlati képzések imázsának javítása a kiválóság népszerűsítésével
- 13. elv: Pályaeorientáció, amely segíti a fiatalokat a megalapozott döntések meghozatalában
- 14. elv: A tanulószertődéses gyakorlati képzések vonzerejének a szakképzési tanári munka minőségének javításával történő növelése
- 15. elv: A szakképzések és a tanulószertődéses gyakorlati képzések vonzerejének növelése figyelemfelhívó tevékenységek széles skálájával

Minőségbiztosítás a munkaalapú tanulásban

- 16. elv: A tanulószertődéses gyakorlati képzések minőségbiztosításának egyértelmű keretének kialakítása a rendszer, a szolgáltató és a vállalkozás szintjén, amellyel szisztematikus visszajelzés adható
- 17. elv: Annak biztosítása, hogy a szakképzési programok tartalma kellően válaszol a vállalkozások és a társadalom változó készségigényeire
- 18. elv: A tanulószertődéses gyakorlati képzések partnerei között a kölcsönös bizalom és tisztelet megerősítése a rendszeres együttműködés által
- 19. elv: A tanulási eredmények tisztességes, érvényes és hiteles értékelésének biztosítása
- 20. elv: A belső oktatók folyamatos szakmai továbbképzésének biztosítása és a munkakörülményeik javítása

A FELNŐTTKORI TANULÁSSAL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT

A **felnttkori tanullással foglalkozó munkacsoport** az egymástól való tanulási tevékenységekre és két tanulmányra alapozva kulcsfontosságú üzeneteket és szakpolitikai ajánlásokat fogalmazott meg a következő célokkal: a felnőttek alapkészségeinek fejlesztése, a felnőttek ikt-készségeinek fejlesztése és a szakpolitikák hatékonyságának, eredményességének és koherenciájának megerősítése.

A felnőttkori tanulás javíthatja a polgárok életét és fellendítheti a gazdaságot.

A felnőttkori tanulás hasznot hoz az egyéneknek, a vállalkozásoknak és a társadalomnak is. A továbbtanuló felnőttek többet keresnek, könnyebben foglalkoztathatóak, jobb az egészségük és aktívabb polgárok. A felnőttkori tanulás javítja a vállalkozások innovációs teljesítményét, termelékenységét, nyereségességét és a munkaerő motiváltságát. Emellett segít az ország gazdasági versenyképességének és növekedésének javításában.

A társadalom egyik fő kihívása a gyenge alapkészségekkel rendelkező felnőttek igen nagy száma. Túl kevés felnőtt fér hozzá a felnőttoktatáshoz. Az EU messze van attól, hogy 2020-ig elérje a felnőttek 15%-os részvételi referenciaértékét a képzésben.

Jobban elő kell segíteni a felnőttek alapkészségeinek fejlesztését.

A felnőttek alapkészségeihez tartoznak az olvasási, az írási, a beszélt nyelvi, a számolási és a digitális készségek. Ezeknek a készségeknek a fejlesztése előmozdíthatja az egyének személyes fejlődését, munkaerőpiaci lehetőségeit, valamint az ország gazdasági versenyképességét. Az alapkészségek oktatása csökkentheti a társadalmi egyenlőtlenséget, növelheti a társadalmi befogadást, a kohéziót és az aktív polgári szerepvállalást, továbbá javíthatja a fizikai és szellemi egészséget.

Minden uniós tagállamnak sokkal több felnőttet kell támogatnia abban, hogy javítsák azokat az alapkészségekkel kapcsolatos kompetenciáikat, amelyek a mai társadalomban való boldoguláshoz szükségesek.

A tagállamoknak proaktív szakpolitikákra van szükségük ahhoz, hogy bővítsék az állampolgáraik számára elérhető lehetőségeket és ösztönzőket a felnőtt migránsok és menekültek integrációjában való részvételre és annak megkönnyítésére.

Jobb tájékoztatás és együttműködés szükséges a felnőttek oktatásban való részvételének növelésére, amely a befogadásukat segíti.

Az országos, regionális és felnőttoktatási szolgáltatók szintjén szervezett hatékonyabb, célzott tájékoztató kampányok ráirányíthatják a figyelmet az alapkészségek hiányosságaira, és növelhetik az egyének motivációját a készségeik fejlesztésére.

A tagállamoknak magas színvonalú, célirányos tanulási lehetőségeket kell nyújtaniuk, és meg kell teremteniük a keresletet az alapkészségek formális, nem formális és informális képzései iránt. Ezt a munkanélküli felnőtteknek nyújtott szolgáltatásokba is be kell építeni, ugyanis a képzések és továbbképzések akkor a leghatékonyabbak, ha a részvétel önkéntes.

A legtöbb felnőtt motiváltan vesz részt munkahelyi képzéseken, és a **munkahelyi alapkészségekre irányuló programok a munkavállalók és a munkáltató számára egyaránt hasznot hoznak.** A tagállamoknak szorosan együtt kell működniük a

munkáltatókkal és a szakszervezetekkel a munkahelyi alapkészségekre irányuló programok számának és alkalmazási körének növelése érdekében.

A felnőttek országos készségi szintjének emeléséhez a magas színvonalú programok elengedhetetlenek.

A felnőtt alapkészségeik oktatása felnőttekre szabott tanítási módszereket és magas színvonalú tantervet igényel, amelyek a mindennapi élet összes területéről hiteles segédanyagokat foglal magában.

A tagállamoknak kezdeti, formatív és összegző értékelési és önértékelési stratégiákat kell kidolgozniuk, amelyek motiválják a felnőtteket és segítik őket a tanulásban.

A felnőtt alapkészségek tanítása nagy kihívást jelent, így speciális képzést igényel. A tagállamoknak a felnőtt alapkészségek oktatói számára vonzó életpályamodellt és megfelelő munkakörülményeket, valamint magas színvonalú alapozó képzést és folyamatos szakmai továbbképzéseket kell biztosítaniuk, amelyek felnőttekre szabott tanítási stratégiákat és tananyagot tartalmaznak.

Az alapkészségeik fejlesztését igénylő felnőtt tanulóknak gyakran kiegészítő támogatásra van szükségük ahhoz, hogy befejezzék a tanulmányaikat, mint például speciális pályorientációs szolgáltatásokra, egyértelmű előrehaladási utakra és a korábbi tanulmányaik elismerésének és hitelesítésének lehetőségére. A hatékony támogatás növeli annak az esélyét, hogy a felnőttek megteszik a következő lépést.

A részvétel és kitartás ösztönzésére a programokat a célközönség lakóhelyéhez lehető legközelebb eső helyszíneken kell megszervezni. Emellett az olyan ügyekben is kell gyakorlati támogatást nyújtani, mint a részvételi díjak, utazási költségek, gyermekfelügyelet és munkaidő-kedvezmény. A programokat úgy kell kialakítani, hogy egy nem tanulással töltött időszak után folytatni lehessen őket.

Ma már minden felnőttnek szüksége van digitális készségekre.

A felnőtt tanulóknak nemcsak jobb írás-olvasási készségekre, hanem *digitális* jártasságra is szükségük van. **Európában egyre nagyobb a „digitális jártassághoz kapcsolódó szakadék”.** A digitális készségek már alapkészségek. Ennek ellenére rengeteg felnőtt nem rendelkezik azokkal a készségekkel, amelyekre az egyre digitálisabb társadalomban és munkaerőpiacon az élethez és a munkavégzéshez szüksége van. Ezek a felnőttek nem képesek teljes körűen kihasználni a digitális média által nyújtott lehetőségeket, és azt kockáztatják, hogy egyre inkább kirekesztődnek, mivel egyre több információt és szolgáltatást kínálnak „online”.

A digitális erőforrásokot még szélesebb körben kell alkalmazni a felnőttoktatásban.

Az információs és kommunikációs technológiák (ikt) fontosabb szerepet játszhatnak és szerepüket növelni kell az írás-olvasási készségek elsajátításában. **A mobil eszközök, a nyitott oktatási segédanyagok és a közösségi média hatalmas segítséget nyújthatnak a felnőttoktatáshoz való hozzáférés kiterjesztésében.** Ezek ugyanis támogathatják a felnőttek informális tanulását és javíthatják a formális és nem formális oktatási lehetőségeket. Jelenleg azonban nem teljesen aknázzuk ki az információs és kommunikációs technológiákban rejlő potenciált a felnőttkori tanulásban. A tanulóknak joguk van ahhoz, hogy ingyen szerezzék meg a digitális alapkészségeket. Tájékoztató kampányokra van szükség a nehezen megszólítható csoportok bevonásához. A programokat úgy kell megtervezni, hogy a felnőtt írás-olvasási és számolási készségek fejlesztése során információs és kommunikációs technológiákat is alkalmazzanak.

A „nyitott oktatási segédanyagok forradalma” ígérete szerint mindenki számára elérhetővé teszi a magas színvonalú oktatási segédanyagokat bárki számára, bárhol,

bármikor és viszonylag alacsony áron. Egy közelmúltbeli európai bizottsági tanulmány³ ugyanakkor azt mutatta, hogy ez a forradalom a legtöbb tagállamban nem jelent meg átütő erővel a felnőttoktatási ágazatban. Ha a tagállamok kizárólag az inkrementális és a piacvezérelt haladásra támaszkodnak e kihívás kezelése során, a legtöbb információs és kommunikációs technológiák nyújtotta tanulási potenciál nagy része kiaknázatlan marad, ezért nagyszabású szakpolitikai kezdeményezések szükségesek a gyenge ikt-infrastruktúra megkerülésére a felnőttoktatási ágazatban.

³ Adult Learners in Digital Learning Environments (Felnőtt tanulók a digitális oktatási környezetben) (EAC-2013-0563).

Az IKT-politikáknak egyensúlyt kell teremteniük a következő négy elem között:

- a felnőtt digitális készségek előmozdításának és a digitális potenciál kiaknázásának világos jövőképe;
- a magas színvonalú oktatási segédanyagok rendelkezésre állásának biztosítása;
- átfogó programok indítása a felnőttoktatók támogatására, melyekkel frissíthetik készségeiket és megtanulhatják az információs és kommunikációs technológiák hatékony kezelését; és
- innovatív megközelítések az infrastruktúrába és hardverekbe történő megfelelő befektetések biztosításához.

A felnőttoktatási szakpolitikai igényeknek koherensnek és összehangoltnak kell lenniük.

A fenntartható felnőttoktatás nyújtására való stratégiai, hosszú távú összpontosítás erős irányítással és a nemzeti alapkészségek javítását célzó szisztematikus megközelítéssel párosítva számos szakpolitikai területen hoz majd előnyöket. Emellett a beruházások jelentős megtérülését vonja maga után alacsonyabb szociális kiadások és gazdagabb, dinamikusabb gazdaság formájában. A rövid távú, rossz minőségű felnőttoktatási programok gazdaságtalanok és nem hatékonyak.

A felnőttoktatás egy összetett szakpolitikai terület, és komolyan hozzájárul más szakpolitikákhoz is (pl. gazdaságpolitika, egészségügy, családjog stb.). A felnőttoktatási politikáért való felelősség gyakran több minisztérium és ügynökség (pl. oktatásügy, képzési politika, migrációs politika, igazságügy stb.) és több politikai döntéshozatali szint között oszlik meg (önkormányzati, térségi, országos). A megosztott felelősség legtöbbször olyan helyzetet teremt, amelyben a felnőttoktatási politika szétaprózott, és a nem megfelelő koordináció miatt csökken a hatékonysága.

Kormányzati, magánszektorbeli és a harmadik szektorhoz tartozó szervezetek széles köre kínál felnőttoktatási képzéseket. Ezért a felnőttoktatási politika hatékonyságát és összességében a képzések nyújtását gyakran aláássa a rengeteg érintett fél közötti koordináció hiánya, amely szétagolt és nem koherens képzési kínálatot vezet.

A továbbfejlesztett alapkészségek számos szakpolitikai területen jelentős előnyöket biztosítanak. A hatékony szakpolitikákhoz szoros együttműködésre van szükség – többek között – az oktatási, a foglalkoztatási, a jóléti, a vállalkozási és az egészségügyi minisztériumok, a szociális partnerek és a civil társadalom között. Emellett minden tagállamban javítani kell a szakpolitikai területek közötti együttműködést, mivel ez elengedhetetlen a nehezen megszólítható felnőttek csoportjainak szervezett hatékony tájékoztató kampányok végrehajtásához.

A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a felnőttoktatási politikák időben koherensek, azaz hosszú távú stratégiai jövőképen alapulnak, mégis elég rugalmasak ahhoz, hogy reagáljanak az új kihívásokra, például a menekültválságra, és a felhasználóktól és a nyomon követés után érkezett visszajelzések szerint alakítsák magukat.

A felnőttoktatási politikáknak adatokra és megfelelő nyomon követésre kell alapozni.

A felnőttoktatási politikai reformokat szilárd bizonyítékok alapján kell kiválasztani, amelyek rámutatnak a leghatékonyabb gyakorlatokra és beavatkozásokra. A működőképes cselekvések kutatásába való beruházással és a szakpolitikáik hatásának nyomon követésével az országok hatékonyabban kínálhatnak képzéseket és hosszú távon pénzt takaríthatnak meg. Az „Oktatás és képzés 2020” felnőttkori tanulással foglalkozó munkacsoportja segítette létrehozni egy olyan keretet, amely iránymutatást ad a politikai döntéshozók számára a felnőttoktatási politikákra vonatkozó döntéseik meghozatalakor.

A TRANSZVERZÁLIS KÉSZSÉGEKKEL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT

A transzverzális készségekkel foglalkozó munkacsoport hozzájárult a nyelvi és digitális kompetenciák közös európai referenciakeretének elindításához és a vállalkozói ismeretek oktatására irányuló hasonló keret kialakításához.

Transzverzális készségek a foglalkoztathatóságban, az innovációban és az aktív polgári szerepvállalásban

A 21. században szükséges készségek az egyre globálisabb és egymással összekapcsolt tudásalapú társadalom következtében jelentősen megváltoztak. Az alapkészségek mellett a transzverzális készségek – úgymint a problémamegoldás, a vállalkozói készség, a kritikus gondolkodás és a digitális kompetencia – a 2006. évi kulcskompetenciákról szóló közleménnyel összhangban egyre inkább fontossá válnak. **A transzverzális készségek elengedhetetlenek a foglalkoztathatóságban, az innovációban és aktív polgári szerepvállalásban.**

Ezek a készségek ugyanakkor kevésbé jól vannak beépítve a formális oktatásba és képzésbe, és gyakran informális vagy nem formális tanulás során sajátítják el őket. Ezért **nehéz őket meghatározni, értékelni és igazolni, valamint kevésbé egyértelmű, hogy hogyan tanítsák és tanulják meg őket.** Az oktatási és képzési tantervekben és a kapcsolódó tanulási eredményekben meg kellene jelenniük ezeknek a készségeknek.

A munkacsoport ezeket a kihívásokkal foglalkozott. Elsősorban azokra az **eszközökre** összpontosított, amelyek **megkönnyítik** egyes transzverzális készségek **oktatását, megtanulását, értékelését és dokumentálását.** A csoport hozzájárult a **nyelvek és a digitális és vállalkozói készségek közös referenciakeretének** fejlesztéséhez és az erről szóló egyeztetésekhez.

Miközben a munkacsoport felhatalmazása kezdetben a transzverzális készségek szinergiáinak és átruházhatóságának vizsgálatára terjedt ki, a készségeket jellemző problémákról nem esett szó a transzverzális megközelítésnek a kompetenciák nemzeti szintű fejlesztése során történő mellőzése miatt. Ezt a jövőben lehet orvosolni.

A nyelvoktatás és nyelvtanulás eredményeinek javítása

A nyelvek oktatásban és képzésben való megjelenése korábbi feltérképezésének és összehasonlító elemzésének köszönhetően a tagállamok azonosították a főbb kihívásokat, valamint elismerték **az Európai Tanács közös európai nyelvi referenciakeretének (CEFR)⁴** szerepét a kihívások leküzdésében.

Az alábbi következtetések születtek:

- A **többszervezési politika hangsúlyát** a nyelvoktatásra és nyelvtanulásra kell áthelyezni, amelynek keretében a CEFR alapelveit megfelelőbben alkalmazzák.
- A **szakemberek** a RELANG⁵ projektben, az Európai Bizottság és az Élő Nyelvek Európai Központja között létrejött együttműködésen keresztül **továbbképzéseken** vehetnek részt.
- A **CEFR alapelveinek hatékonyabb terjesztését és végrehajtását** kell előmozdítani különösen a tanterv elkészítése, a tanárképzés és az értékelés során.

⁴ http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre1_en.asp.

⁵ <http://relang.ecml.at/>.

- Több hangsúlyt kell fektetni az **önértékelésre és a formatív értékelésre**, ezzel segítve a tanulókat és oktatókat a nyelvi kompetenciák egész életen át tartó fejlesztésének jobb orientálásában.
- A **transzverzális/átruházható nyelvi kompetenciák** jobban kiaknázhatóak a már megszerzett kompetenciákra építve az egyének nyelvtudásának bővítése céljából.
- Rendszeresen ellenőrizni kell a nyelvoktatás és nyelvtanulás relevanciáját a **munkaerőpiaci realitásokkal**, valamint a tanulók, munkáltatók és felsőoktatási szolgáltatók elvárásaival.
- Elő kell mozdítani adott esetben a CEFR szintjeinek mint átlátható eszköznek a kiterjedtebb használatát az iskolák által kiállított igazolásokban, álláshirdetésekből stb. az **Europass nyelvtanulási napló** alkalmazásával.

A digitális kompetenciák uniós referenciakerete

A digitális kompetencia nem csak egy funkcionális ikt-készség: beletartozik az információs és kommunikációs technológiák kritikus, kreatív és együttműködésen alapuló használata is.

A digitális kompetencia közös értelmezésének kialakítása érdekében a kompetenciát „alkotóelemeire” bontották. A cél az volt, hogy létrehozzanak egy kompetenciákra vonatkozó referenciakeretet.

A már rendelkezésre álló⁶ **európai polgárok digitális kompetenciáinak uniós referenciakerete (DIGCOMP)** az alábbi öt területet azonosította: információ feldolgozása, kommunikáció, tartalom létrehozása, biztonság és problémamegoldás; és 21 kompetenciát ölel fel a tudás, a készségek és a hozzáállás vonatkozásában.

Ezek alapján megalkothatók a tanulók és a polgárok önértékelő eszközei a különböző nyelvismereti szintek⁷ leírásának megfelelően számos érdekelt fél közreműködésével (oktatási és képzési szolgáltatók, foglalkoztatási szolgálatok, vállalkozások, pályaorientációs központok, szociális partnerek és politikai döntéshozók). **Az önértékelő eszközök lehetővé teszik minden polgár számára, hogy megmérjék az általuk megszerzett tudás, kompetencia és készség szintjét, és felfedezzék, hogy mi hiányzik, amely megkönnyítené a folyamatban lévő képzésüket és/vagy munkakeresésüket.**

Az uniós referenciakeret három nyelvismereti szintre (az EUROPASS önéletrajzban), míg a más célú (önértékelés, tanterv tervezése, tehetségértékelés stb.) felhasználói igényeknél nyolc ismereti szintre kínál a tanulási eredményeket tartalmazó leírásokat.

A DIGCOMP átvétele a tagállamokban a referenciakeret hasznosságát mutatja⁸.

A polgárok vállalkozói készségének fejlesztése

Számos érdekes kezdeményezés látott napvilágot Európa-szerte, amelyek a vállalkozói ismereteket igyekeznek beemelni a formális és a nem formális oktatásba. Ugyanakkor az országok és akár az iskolák között is jelentős eltérések fedezhetők fel. Az egyik kihívás a vállalkozói ismeretek oktatásának eltérő értelmezéséhez kapcsolódik, mely az üzleti vállalkozásoknak csupán a létrehozására összpontosító szűk értelmezéstől a kreativitást, a kockázatvállalást és az innovációt is magában foglaló tágabb megközelítésig terjed.

⁶ <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC83167.pdf>.

⁷ Lásd különösen a DIGCOMP-jelentés 14. oldalát.

⁸ Lásd a térképet: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/implementation?search>.

A vállalkozásoktatás továbbfejlesztésének és a transzverzális készségekhez való hozzájárulásának előmozdítása érdekében a munkacsoport megállapította a vállalkozói készség meghatározását:

„Vállalkozói készség: az a képesség, amelynek segítségével a lehetőségeket és ötleteket kiaknázva, azokat átalakítva mások számára értéket hozunk létre. Az így létrejött érték lehet pénzügyi, kulturális vagy társadalmi érték”.

Több mint 200 érdekelt fél megkérdezése (ideértve a munkacsoport szakértőit is) után létrehozták a **vállalkozói kompetencia európai fogalmi keretét (ENTRECOMP)**, amely 2016 júniusától érhető el. A keret három kompetenciaterületen és 13 kompetencián alapul, melyekből mindegyikhez leírás tartozik.

A keretet egy, az Unióban elismert önértékelési kérdőív is kiegészíti, mely segíti a tanárokat, a vállalkozásokat és az egyéneket vállalkozói készségeik szintjének meghatározásában.

Emellett megállapodás született arról is, hogy a tagállamok között meg kell valósítani a bevált gyakorlatok cseréjét, ahogy az a szakpolitikai kísérletek vagy az „Entrepreneurship 360” projekt⁹ esetében is történt. A bevált gyakorlatok a „School Education gateway” portálon¹⁰ is elérhetők.

⁹ <http://www.oecd.org/site/entrepreneurship360/home/>

¹⁰ <http://www.schooleducationgateway.eu/hu/pub/index.htm>

A DIGITÁLIS ÉS ELEKTRONIKUS TÁVOKTATÁSSAL FOGLALKOZÓ MUNKACSOPORT

Az „Oktatás és képzés 2020” digitális és elektronikus távoktatással foglalkozó munkacsoport elemezte a kutatási eredményeket, megosztotta a bevált gyakorlatokat, és módszertanokat és eszközöket dolgozott ki a **digitális és elektronikus távoktatás minőségének javítása és elterjesztése** érdekében.

Referenciakeret az oktatási intézményeknek az innovatív és nyitott tanulási környezet kialakításában való segítségéhez

A digitális oktatási technológiák igen magas szintű fejlettséget értek el; egyre több alkalmas infrastruktúra, készülék, eszköz/szoftver és tartalom érhető el és használható. Ennek ellenére a digitális és elektronikus távoktatási technológiák elterjedtsége egyenlőtlen a tagállamokban. Az intézményi vezetés, a tanári készségek és a koherens szakpolitikai keretek komoly akadályokat gördítenek e technológiák általános érvényesítése elé.

A politikai döntéshozók és a szakemberek között él az az általános vélemény, hogy **holisztikus megközelítések szükségesek a digitális és elektronikus távoktatási technológiák oktatási célra való optimális felhasználásához**. A munkacsoport által az IPTS intézettel közösen kidolgozott **„Digitális készségekkel rendelkező oktatási intézmény”** című referenciakeret¹¹ segíteni fogja az oktatási szervezeteket abban, hogy hogyan tegyenek szert még több digitális készségre. A referenciakeret az intézményi változásokra vonatkozóan hat fő területet határozott meg: **vezetés és irányítás; oktatási és tanulási gyakorlatok és szakmai továbbképzés; tartalom és tanterv; együttműködés és hálózatépítés; értékelés; infrastruktúra**.

A nyitott és innovatív tanulási környezetek minőségbiztosítása

A nyitott és innovatív tanulási környezetek minőségbiztosításával egy célirányos, egymástól való tanulással kapcsolatos rendezvényen foglalkoztak. A digitális és elektronikus távoktatás oktatásba való beépítése újabb kérdéseket és kihívásokat vet fel a minőségbiztosításhoz kapcsolódóan legalább három nézőpontból: a tanuló, a tanár és az intézmény szempontjából. Nem léteznek **átfogó és egyértelmű iránymutatások** a minőségbiztosításról. Az iránymutatások:

- ösztönöznék a digitális készségekkel rendelkező oktatási intézmények, valamint az oktatók és a tanulók digitális készségeinek továbbfejlesztését;
- lehetővé tennék a szakemberek számára, hogy a digitális és elektronikus távoktatás minőségének többféle aspektusát is megvizsgálják, és előmozdítsák a magas színvonalú digitális és nyitott oktatási segédanyagok használatát;
- támogatnák a tanulókat azon képesség kifejlesztésében, mellyel kritikusan és függetlenül értékelhetik a digitális és online segédanyagok minőségét.

Digitális tartalom készítése és beépítése minden oktatási szinten

A hozzáférhető és magas színvonalú nyitott oktatási segédanyagok segíthetnek az oktatás és képzés nyitottabb és személyre szabottabb tanulási élménnyé való átalakításában. Több erőfeszítésre van szükség ahhoz, hogy **nagyméretű kísérleti**

¹¹ Technológiai Jövőkutató Intézet (IPTS) a Bizottság Közös Kutatóközpontjának részét képezi.

projektek segítségével javítsák a meglévő platformok használhatóságát. Ezek a kísérleti projektek azt is segítenének megérteni, hogy a tanárok hogyan használják a nyitott oktatási segédanyagokat.

A nyelvi akadályok továbbra is gátolják a nyitott oktatási segédanyagokban létrejött európai együttműködés fejlődését, különösen az iskolai oktatásban. Emellett a tantervek közötti különbségek megnehezítik az olyan osztályozási rendszerek és minőségi mutatók kifejlesztését, amelyek egységes módon értelmezhetők és alkalmazhatók.

Az erőforrásokra vonatkozó tantervek aprólékos feltérképezése előnyösen hatna az erőforrások határokon átnyúló felhasználására, és előmozdítaná a digitális oktatási segédanyagok elterjedését.

Végezetül egyes országokban a nyitott oktatási segédanyagokat használók alacsony száma megnehezíti ezen erőforrások fenntartható modelljének kialakítását. Hasznosnak bizonyulhat a **nyitott oktatási segédanyagokra vonatkozó országok közötti együttműködés fenntarthatósági modelljének** megalkotása.

A nyitott oktatási segédanyagok elérhetőségének javítása

Az oktatási segédanyagokra vonatkozó koherens metaadatok és közösen elfogadott osztályozási rendszerek hiánya akadályozza a nyitott oktatási segédanyagok elterjedését, és megnehezíti a tanárok számára, hogy értékeljék az igényeiknek megfelelő segédanyagok minőségét és relevanciáját.

A nyitott oktatási segédanyagok népszerűsítésére irányuló jövőbeli erőfeszítéseknek figyelembe kell venniük a minőségbiztosítás szempontját, valamint az osztályozási rendszerek és metaadatok szabványosítását. **A metaadatokra elfogadott minimumszabályok javíthatják a nyitott oktatási segédanyagok és más digitális oktatási segédanyagok elterjedését.**

Egyértelműbben a szerzői jogról

A jelenlegi szerzői jogi keretszabály túlságosan összetett az oktatási szakemberek számára¹². Emellett a jelenlegi jogalkotási keretrendszerek is az analóg gyakorlatokat részesítik előnyben a digitális helyett. **A jelenlegi európai szerzői jogi keretrendszernek és tagállami átültetésének folyamatban lévő felülvizsgálata során az egyszerűséget és az egyértelműséget kell vezérelvnek tekinteni.**

Azokhoz a kihívásokhoz, amelyekkel a szakembereknek a jelenlegi jogi keret alapján az oktatásban és képzésben szembe kell nézniük, gyakran jogi szakértelem szükséges. **A digitális és elektronikus távoktatásra vonatkozó szerzői joggal kapcsolatban az oktatóknak tanácsot adó kapcsolattartási pontok létrehozása segíthet a felhasználást gátló akadályok leküzdésében.**

Fontos tendenciák figyelhetők meg a digitális és elektronikus távoktatásban

A főbb tendenciák a következők:

A mobil technológiák és a gyorsan internet-hozzáférés **a formális, nem formális és informális tanulást vegyítő új, hibrid tanulási formákat** eredményezett.

¹² A Creative Commons a *de facto* norma a nyitott oktatási segédanyagok engedélyeztetésében.

Az oktatási rendszerek már tárt karokkal várják az új szereplőket¹³, és az oktatók és tanulók erős és befogadó közösségeket hozhatnak létre, amelyek az élményekben gazdag tanulást támogatják.

A **közösségi média és a digitális technológiák** általános elterjedtsége a társadalomban rámutatott arra, hogy **az oktatási intézményeknek meg kell nyitniuk a tanulási környezetet** a foglalkoztathatóság és az aktív polgári szerepvállalás előmozdítása érdekében.

A **digitális és nyitott oktatási segédanyagok** a különböző tanulási környezeteknek megfelelően **használhatók fel, oszthatók meg és alakíthatók át, ami által a tanulók a tananyagok társszerzőivé válhatnak, és ezzel sokkal autentikusabb tanulási élményeket szerezhetnek.**

Az online tevékenység során generált adatok felhasználhatók **a tanulás, a tanítás és az értékelés testre szabásához** (tanulási analitika). Jelenleg korlátozott számban folyik kutatás Európában a szakpolitika és a gyakorlat számára iránymutatást nyújtó tanulási analitikáról, például a személyes adatok védelméről és biztonságáról.

A munkacsoport legfontosabb következtetései

Az **innovációban** való részvétel **holisztikus megközelítést igényel**, továbbá megköveteli a szereplők bevonását az oktatási rendszer minden szintjén. A tanulási környezetek megnyitásának és innovációjának több dimenziója van, és túlmutat a digitális technológiák alkalmazásán.

Intézmények és országok közötti **új partnerségek és együttműködési módszerek** váltak lehetővé, és ezeket ösztönözni kell.

A digitális technológiák által lehetővé tett, **személyre szabott tanulás** jelentősen javíthatja a tanulási eredményeket.

A digitális kompetenciák és készségek megszerzése nem választható el attól, hogy hogyan szervezik meg a tanulási folyamatokat és hogyan fordítják le a tantervet pedagógiai gyakorlatokra.

A digitális technológiák használata a jövőre nézve azt jelenti, hogy a tanulási folyamatokról egyre több adatot lehet összegyűjteni. A „tanulási analitika” nagyban segíthet a tanulás folyamatának személyre szabásában és fejlesztésében. A **tanulási analitika** viszont **problémákat vet fel az adatvédelem, adatmegőrzés és adatbiztonság terén**, amelyeket orvosolni kell. További európai szintű kutatásokat kell ösztönözni a tényeken alapuló szakpolitika kialakítása érdekében.

¹³ Ez a „Megnyíló oktatásról” szóló közlemény egyik kulcsfontosságú üzenete. [COM/2013/0654 final](#).